

DE WAARHEID ALS ROEPING

(2022)

Er was eens een man die op zoek was naar de waarheid, de absolute waarheid. Het is niet duidelijk hoe dat gekomen is of hoe of waar dat begonnen is. Hoe begint zoiets? Bij het gevoel? Bij de ervaring? Dat iets niet klopt? Bij de geboorte dus? De bevalling? Fijnbesnaarde zielen zullen reageren met: ver vóór de geboorte! Hoever dan wel? Dat vroeg de man zich ook af. Dat ook. Naast vele andere zaken die in de zak van de waarheidszoeker zitten. Want, de waarheid, meer bepaald de absolute waarheid, waarover hebben we het dan? Dat vroeg de man zich ook af.

Onze man had geen bijzondere uiterlijke kenmerken. Waren zijn vragen soms excentriek, zijn uiterlijk was het niet. Hij was een tegenbewijs voor de frenologie, waar de wetenschap ondertussen gelukkig is van afgestapt. Hij was niet bijzonder groot, hij was niet bijzonder klein. Hij had niet de fysiek voor het verrichten van zware handenarbeid in bouw of landbouw, eerder de fysiek voor hoofdarbeid. Hij had geen blauwe ogen, hij had geen blond haar en hij schoor zich eenmaal in de week op zaterdag. Hij droeg kledij die geschikt was voor elk tijdstip van de week en het weekend. Er kan gezegd worden dat zijn garderobe niet uitgebreid was en hij niet uit was op een statement met zijn haar en kledij. Het kon gebeuren dat hij een leesboek bij zich droeg, hij droeg geen bril.

Wat wel kan gezegd worden is dat de man je lang kon aankijken met kinderlijk verwonderde ogen. We zouden dat als naïef kunnen omschrijven, of candide met een literaire toets, zonder dit verslag te veel in een bepaalde richting te willen sturen. Hij keek zonder te beseffen dat zijn kijken op observeren leek en ongemakkelijk aanvoelde. In tegenstelling tot het kijken van huisdieren viel uit zijn blik reflecterende hersenactiviteit af te leiden.

De man kreeg met zijn houding veel kritiek en werd gemeden. Vooral omwille van zijn hardnekkige, vervelende vragen. Waarvan de aanhoorders vonden dat ze op dat moment niet echt van doen waren, eigenlijk nooit van doen waren en dus in feite ongepast. Omdat ze alleen konden leiden tot bijkomende zorgen. En zorgen waren er al genoeg. Waarom die nog vergroten? Waarom die zorgen niet zacht toedekken en aan iets anders denken of aan niets denken, in de betekenis van niet denken, en een glas bier drinken en naar een aflevering op televisie kijken? Dat die acteurs van de televisie het maar oplossen, daar worden ze trouwens voor betaald, dik betaald zelfs.

Dit maar om te zeggen en te herhalen dat onze man alleen stond. Eenzaam was. En dan kan de waarheid, het zoeken naar de waarheid, de absolute waarheid, een troostende partner zijn.

Zo gebeurde het dat onze man de beslissing nam om op zoek te gaan. Letterlijk, van het werkwoord 'gaan'. Hij had begrepen uit de talrijke voorbeelden die hem waren voorgegaan, dat er gegaan moest worden, dat de waarheid alleen te voet te vinden was. Getrouw aan zichzelf, bij gebrek aan iemand anders, getrouw aan zijn eigen verlangen naar waarheid, vertrok onze man te voet.

Na iets minder dan tien jaar was de man terug bij het huis waar hij vertrokken was met de op ervaring gebaseerde wetenschap dat de wereld rond is. En meer water dan land bevat, water waarover niet kan gewandeld worden maar wel gevaren, waarvoor moet betaald worden. Met geld. Dat je zelf moet hebben en anderen je niet zo maar geven. Integendeel, je eerder nog zouden proberen af te nemen. Moet er aan toegevoegd worden dat het geld van onze man op was?

Dat huis was nu bewoond door andere mensen, die hem niet zo maar binnenlieten. Wat onze man voor het probleem stelde van misschien terug bij zijn ouders te gaan wonen. Wat hij dan maar deed en hem tot de op ervaring gebaseerde wetenschap bracht dat mensen verouderen met de tijd en dat verouderen ook veranderen betekent. Wat zijn ouders, op hun beurt, ook over hem dachten. Hij was vergeten hoe zijn kamer er uitzag. Een kamer die er nu uitzag als een kinderkamer daar waar hij er nooit had bij stilgestaan dat hij vroeger een kind was geweest. Maar de waarneming wees hem op dat feit. Of wat moest hij anders denken van een Legotrein en een poster van een popgroep aan de muur?

Onze man had gewone ouders en had een gewone naam, in die zin niet de moeite waard om in detail te vermelden. Vader was ambtenaar bij de overheid. Het is niet geweten of deze zich existentiële vragen of andere vragen van onpraktische aard stelde. We mogen ons in dit verslag niet laten leiden door het gegeven dat hij ambtenaar was. De ambtenaren van nu zijn niet meer de ambtenaren van vroeger. Al zijn er natuurlijk ambtenaren die lang meegaan. Maar dat is een ander verhaal. Zijn moeder was verpleegster. Nu zijn er veel verpleegsters die zich liever geen existentiële vragen stellen omdat ze al met genoeg existentie worden geconfronteerd tijdens hun werk.

Waar voor onze man dan misschien wel een knooppunt in zijn levensgeschiedenis te vinden is, is een les godsdienst in het derde middelbaar. Het kerstverhaal. De geboorte van Jezus. Dat zijn vader Jozef heette en timmerman was en dat zijn moeder Maria heette. Wat onze man al wist want de kerstman kwam jaarlijks thuis al zo lang hij zich kon herinneren. Maar nu, in het derde

middelbaar, verwachtte onze man, geïnteresseerd als hij was in dit verhaal, het beroep van Maria te horen. Wat wil je later worden, studeer maar goed, een beroep, awel, en Maria? Quod non. ‘Ja maar, mijnheer, wat deed Maria van beroep? Wat was Maria later geworden?’ ‘Dat waren toen andere tijden, jongeman, de vrouwen hadden toen geen beroep.’ Toen dacht onze jongeman: ‘tiens, de helft van de wereldbevolking had toen geen beroep. Het is niet verwonderlijk dat de wereld en de mensen er sedert op vooruit zijn gegaan.’

Het verhaal werd nog wonderbaarlijker toen de leraar bij het verschijnsel van de onbevleete ontvangenis kwam. Daar waar dit thema in vorige jaren geen vragen opriep bij de kinderen, zaten vele leerlingen nu, waaronder onze jongeman, toch wel met een aantal vragen gebaseerd op ervaringen uit de eigen praktijk, namelijk waarom dat nu juist onbevleete werd genoemd en er misschien toch wel een ander woord voor was. Want onbevleete deed toch nogal fel aan vlek denken, en dat het vlekken maakte dat wisten die jonge mannen ondertussen. En de schrijver van het kerstverhaal blijkbaar ook. En hadden al die pauzen en bisschoppen dat woord toch maar mooi laten staan in de boeken. Dus die wisten dat ook. Dat het vlekken maakte in laken, zakdoek of onderbroek. En die Jozef kon dat zonder vlekken. Als dat niet bijzonder was. Maar goed, van geslachtsgemeenschap hadden de jonge mannen nog niet zo’n helder beeld, althans niet gebaseerd op eigen ervaring uit de praktijk. Wat ze daarentegen in de boekskes zagen en in video’s, wanneer vader of grote broer die slecht hadden verstoep, maakte daarentegen wel vlekken. Vooral in het gezicht van de vrouw. Dat moest dan een bevleete ontvangenis zijn. Dachten ze, dacht onze jonge man, want het waren nog geen tijden om het en grand public onder mannen over het eigen seksleven te hebben, op de speelplaats of op weg van en naar school.

Omdat de lessen godsdienst zoals deze zonet beschreven, hem in verwarring brachten en zijn ouders dit ook opmerkten, vroeg onze jongeman het volgend schooljaar om over te schakelen van godsdienst naar zedenleer. Twee woorden, die, geef toe, toch wel heel verschillend klinken en toch naast elkaar en voor hetzelfde gewicht in zijn school werden aangeboden. De leraar wees er in de eerste les zedenleer onmiddellijk en duidelijk op dat het om niet-confessionele zedenleer ging. Onze jongeman, alweer een jaar ouder en het verstand analytisch iets verder ontwikkeld, begreep dat er dan waarschijnlijk ook zoiets als confessionele zedenleer moest bestaan, dat die twee verschilden van elkaar, en af te leiden aan de lichaamstaal van de leraar blijkbaar niet zo goed met elkaar overeenkwamen. Onze jonge man, begreep dat als er zo twee naast elkaar konden bestaan, en als er maar één waarheid was, wat ze, zo meende hij te begrijpen, allebei beweerden, ze allebei telden voor de helft van de waarheid, de halve waarheid. Een jonge man heeft dan ook niet veel meer wetenschap nodig om verder maar voor

de helft zijn best te doen, de lessen met een korrel zout te nemen, te focussen op efficiënt slagen, en zelf op onderzoek uit te gaan.

De man had tijdens zijn wereldreis afgezien, had honger gehad, dorst, te warm, te koud, te nat en te droog. Aldus was zijn volgende op de ervaring gebaseerde wetenschap dat de mens niet geschikt is om te voet rond de wereld te gaan. Dat hulpmiddelen zoals daar zijn de fiets, de bromfiets, de auto, de autobus, de trein, de boot en het vliegtuig, zinvol zijn en waar. Ze doen en dienen waarvoor ze gemaakt zijn, als ze niet defect zijn, maar daar bestaat dan weer onderhoud voor.

In zwart Afrika, sub-Sahara-Afrika, voor wie zwart Afrika niet wil weten liggen, was onze man zwaar ziek geworden en had daar de grens van het leven leren kennen, zijn leven, en was naar eigen ervaring misschien zelfs even over die grens geweest alwaar hij bijgevolg zou kennis gemaakt hebben met de dood. De dorpingen zeiden hem van niet, dat die grens wel duidelijk is en niet een lijntje in de aarde waar je even kunt over springen en terug. Dat hadden de dorpingen hem niet met zoveel woorden gezegd. Ze hadden met hun hand weggewuifd en ‘sjssjt’ gezegd om aan te geven dat je over zaken waar je niet kunt over spreken beter zwijgt.

In die tien jaar was onze man, in tegenstelling tot de getuigenissen van deze die hem voor waren gegaan, niet gelukkig geweest of geworden. Hij had het geluk niet gevonden, noch de verlichting, noch enige spirituele ervaring. De vogels waren niet op zijn schouder komen zitten, ze hadden niet uit zijn handen gegeten. Hij daarentegen had wel een aantal van die vogels opgegeten. Je moet iets doen wanneer je de weg op zoek naar de waarheid gaat en die waarheid nog niet hebt gevonden.

Wat onze man in die tien jaar had gezien was onrecht, veel onrecht. Hij had dat onrecht ook ervaren maar hij vond op basis van de literatuur dat hij dat persoonlijke onrecht niet mocht laten meetellen. Wat hij dus ook niet deed. In die zin was hij een man van principes, dat heb ik in dit verslag misschien nog niet vermeld.

Die ervaring had een zaadje geplant dat eenmaal terug thuis groeide tot het idee voor een strijd tegen het onrecht. Hij had na zijn tocht van veertigduizend kilometer immers toch niets anders te doen. Er waren er die hem aanmoedigden om dezelfde tocht in tegenwijzerzin opnieuw te doen om aldus vrij te komen van alle karma. Onze man zag daar wel de zin van in maar kwam tot de op ervaring gebaseerde wetenschap dat het voorkomt dat een mens iets niet doet omdat hij het niet ziet zitten.

Een strijd daarentegen zag hij wel zitten. En aangezien onze man door zijn geld zat, besliste hij op basis van de literatuur van zijn voorgangers, om een strijd op te nemen voor de arbeiders. En dat meer in het bijzonder door zelf ervaringsgericht mee als arbeider te gaan arbeiden. Aldus lukte het onze man van op basis van zijn eerste loonfiche opnieuw een klein appartement te huren alwaar hij het niet te warm, niet te koud, niet te nat en niet te droog had.

Hélaas, in de loop van de tweede maand werd onze man als arbeider aan de deur gezet omdat naar verluid zijn arbeidstijd meer naar de strijd ging dan naar de machine alwaar de stukken voor bewerking op hem lagen te wachten. Onze man kwam tot de op ervaring gebaseerde wetenschap dat de arbeider in een zwakke positie staat en de strijd, zijn strijd en die van zijn voorgangers, gerechtvaardigd is, gejustifieerd, en bijgevolg dicht bij de waarheid komt. Toen onze man twee maanden later ook nog door de eigenaar uit zijn klein huurappartement werd gezet, kwam er nog een op de ervaring gebaseerde wetenschap bij die huiseigenaren aan de kant van de bazen of werkgevers plaatste. ‘Ik heb u nochtans gewaarschuwd,’ had zijn huiseigenaar gezegd die verder uitlegde dat hij eigenaar was van twee kleine huurappartementjes en daarmee probeerde tot een leefbaar pensioen te komen voor hemzelf en zijn echtgenote.

‘We hebben het u gezegd,’ hadden ook zijn collega’s gezegd. Maar hij had geantwoord dat hij juist zijn strijd voor hen voerde, tegen hun onderdrukking. ‘Ge zijt de eerste niet en ge zult de laatste niet zijn,’ hadden die collega’s gereageerd en dan zat hun pauze er op en gingen ze terug naar de stukken die op hen lagen te wachten.

Dat antwoord van zijn collega’s had onze man onthouden en binnen relatief korte tijd had hij de bedoelde groep die ‘de eerste niet waren en ook de laatste niet’ gevonden. Strijders.

Nu had onze man nog nooit gestreden, laat staan samen met andere strijders. Dat bleek onder die strijders wel meer het geval te zijn met als gevolg dat veel van hun strijderstemperament verloren ging in onderlinge strijd. Een op ervaring gebaseerde wetenschap die onze man weer rijker was.

Nu, behalve die strijd onder strijders, bleken de strijders er wonderwel goed in te slagen het voor zichzelf niet te warm, niet te koud, niet te nat en niet te droog te hebben. Dat beviel onze man wel. En zo kwam hij bij de op ervaring gebaseerde wetenschap dat de mens wel eens iets kan doen en blijven doen omdat hij het daarbij zelf niet te warm, niet te koud, niet te nat en niet te droog heeft.